

**การดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน
กรณีศึกษาบ้านหนองมาตร ตำบลช้างทูน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด
และบ้านดาวเรือง หมู่ที่ 10 ตำบลพลับพลา อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี**

ดร.พงษ์เสฐียร เหลืองอลงกต*

นิภา ภาเศษฐ์**

ทิพย์วรรณ อิศรางกูร ณ อยุธยา***

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กรณีศึกษา บ้านหนองมาตร ตำบลช้างทูน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด และ บ้านดาวเรือง หมู่ที่ 10 ตำบลพลับพลา อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี” มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจนของบ้านหนองมาตร ตำบลช้างทูน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด (2) เพื่อศึกษาการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจนของบ้านดาวเรือง หมู่ที่ 10 ตำบลพลับพลา อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี และ (3) เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจนของบ้านหนองมาตร ตำบลช้างทูน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราดกับบ้านดาวเรือง หมู่ที่ 10 ตำบลพลับพลา อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ในการศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับสนทนากลุ่มย่อยคือ คณะกรรมการโครงการ กข.คจ.บ้านหนองมาตร ตำบลช้างทูน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด รวมสมาชิกในโครงการ จำนวน 20 คน และคณะกรรมการโครงการ กข.คจ.บ้านดาวเรือง หมู่ที่ 10 ตำบล พลับพลา อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรีและสมาชิกในโครงการ จำนวน 11 คน ได้ผลการวิจัยดังนี้

ผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจนของบ้านหนองมาตร ตำบลช้างทูน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด พบว่าคณะกรรมการได้มาโดยวิธีการประชุมเลือกตั้ง ทั้งหมดมีจำนวน 9 คน ในการวางแผนการทำงานจะให้ความสำคัญเรื่องการพิจารณาปล่อยเงินยืม โดยสื่อสารให้สมาชิกรับแบบฟอร์มการยืมเงินไปกรอกและพิจารณาการยืมเงินจากวัตถุประสงค์การยืม มีการใช้ศาลาประชาคม หมู่ที่ 4 บ้านหนองมาตรเป็นสถานที่ประชุม โดยคณะกรรมการรับผิดชอบตามหน้าที่ที่แบ่งงานกันในส่วนของการดำเนินงาน คณะกรรมการมีหลักเกณฑ์คัดเลือกครัวเรือนเป้าหมายโดยพิจารณาครัวเรือนที่ตกเกณฑ์ จปฐ. และครัวเรือนยากจนที่มีความตั้งใจจริงในการประกอบอาชีพเสริม และมีการพิจารณาจากโครงการที่ส่ง มา โดยดูจากเหตุผลและความเป็นไปได้ของโครงการ ซึ่งประมาณกลางเดือนสิงหาคมของทุกปี สมาชิกที่ยืมเงินไปต้องส่งใช้คืนเงิน หลังจากนั้นกรรมการจะพิจารณานุมัติเงินยืมใหม่ โดยกระบวนการพิจารณาเงินยืมประมาณ 1 อาทิตย์ แต่กระบวนการขั้นตอนจนถึงการเบิกจ่ายใช้เวลาประมาณครึ่งเดือน ในการจ่ายเงิน/โอนเงิน นายอำเภอบ่อไร่จะเป็นผู้ลงนาม ส่วนใหญ่สมาชิกจะยืมเงินไปประกอบอาชีพเสริม เช่น

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

**นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการ ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนชลบุรี

***นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการ ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนชลบุรี

ปลูกผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น ในส่วนของการจูงใจ คณะกรรมการมีการแจ้งให้ผู้ยืมทราบว่าถ้าคืนเงินเร็วก็ยืมเงินรอบใหม่ได้เร็ว ในเวลาที่มีปัญหาคณะกรรมการจะนำมาพูดคุยกัน ร่วมกันหาทางออก ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ในส่วนของการควบคุม มีการหมุนเวียนผลัดเปลี่ยนให้ครัวเรือนที่มีความต้องการให้ผลัดกันยืมเงิน และมีคณะกรรมการติดตามสมาชิกที่กู้ยืมเงินไป โดยวิธีการพูดคุยและเยี่ยมเยียน ผลลัพธ์ คือครัวเรือนส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าเดิม

ผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนของบ้านดาวเรืองตำบล ปลับพลา อำเภอเมือง จันทบุรี จังหวัดจันทบุรี พบว่า คณะกรรมการได้มาโดยการคัดเลือกจากชาวบ้านผ่านเวทีประชาคมมีจำนวน 11 คน ในส่วนของการวางแผนให้ความสำคัญต่อการพิจารณาการปล่อยเงินยืม ตามความจำเป็นและเหมาะสม ใช้สถานที่บ้านอาจารย์ลั่นจี อดัญติ เป็นศูนย์ปฏิบัติการ คณะกรรมการทุกคนปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดีและทุกคนสามารถปฏิบัติหน้าที่แทนกันได้ ในส่วนของการดำเนินงาน คณะกรรมการมีหลักเกณฑ์คัดเลือกครัวเรือนเป้าหมายโดยพิจารณาครัวเรือนตกเกณฑ์ จปฐ. และครัวเรือนยากจนที่มีความตั้งใจจริงในการประกอบอาชีพ การเบิกจ่ายเงินคณะกรรมการโอนเงินให้ผู้ยืม ผ่านธนาคารกรุงไทยชื่อบัญชี “ โครงการ กข.คจ. บ้านดาวเรือง ” สมาชิกส่วนใหญ่ยืมเงินไปประกอบอาชีพเสริมเช่น ปลูกผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น ในด้านการจูงใจ คณะกรรมการมีการจูงใจให้ครัวเรือนเป้าหมายปฏิบัติตามกฎโดยกรรมการแนะนำสมาชิกให้มีวินัยในการใช้เงินและคืนเงินให้ตรงเวลา และเมื่อมีปัญหาคณะกรรมการจะนำมาพูดคุยหาทางออกร่วมกัน ส่วนการควบคุม มีการหมุนเวียนเงินยืมให้กับครอบครัวเป้าหมายเป็นไปอย่างทั่วถึง โดยที่จะมีคณะกรรมการติดตาม กำกับ ดูแล ครัวเรือนเป้าหมายที่ยืมเงินไป ผลลัพธ์คือคุณภาพชีวิตของครัวเรือนเป้าหมายดีกว่าเดิม

ผลการเปรียบเทียบรูปแบบการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนของบ้านหนองมาตร ตำบลช้างทูน อำเภอปอไร่ จังหวัดตราดกับบ้านดาวเรือง หมู่ที่ 10 ตำบลปลับพลา อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ประเด็นที่เหมือนกัน การได้มาของคณะกรรมการของทั้ง 2 หมู่บ้านมีการคัดเลือกผ่านเวทีประชาคม ด้านการวางแผน ให้ความสำคัญต่อการพิจารณาการปล่อยเงินยืม ตามความจำเป็นและเหมาะสมว่าจะนำเงินไปประกอบอาชีพ ด้านการจัดองค์กรทั้ง 2 หมู่บ้านมีรูปแบบการจัดองค์กรที่เหมือนกันประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เหนรัญญิก เลขานุการและกรรมการ ด้านกระบวนการดำเนินงาน มีกระบวนการพิจารณาการให้ยืมเงินให้สมาชิกที่ยืมเงินไปต้องส่งเงินคืนหลังจากนั้นคณะกรรมการกองทุนพิจารณาอนุมัติเงินยืมใหม่ ด้านการจูงใจ มีการประชาสัมพันธ์ให้กับสมาชิกว่าถ้ามีการนำเงินมาคืนเร็วก็จะพิจารณาปล่อยกู้ในรอบใหม่ได้เร็ว ด้านการควบคุม มีคณะกรรมการโครงการคอยกำกับ ดูแล ติดตามสมาชิกในโครงการและการหมุนเวียนผลัดเปลี่ยนให้ครัวเรือนที่มีความต้องการให้ผลัดกันยืมส่งผลให้ทั้ง 2 หมู่บ้านจะมีผลลัพธ์เหมือนกัน คือ ครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าเดิม

ประเด็นที่แตกต่างกัน บ้านดาวเรืองมีคณะกรรมการ 11 คนและทุกคนสามารถปฏิบัติหน้าที่แทนกันแต่บ้านหนองมาตรมีคณะกรรมการ 9 คนและทุกคนปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายไม่มีการสลับหน้าที่

คำสำคัญ : การดำเนินงานโครงการ, โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน

Abstract

The objectives of the research “The Implementation of Poverty Reduction: a Case Study of Ban Nong Mart, Tambon Chang Thun, Borai District, Trat Province and Ban Daw Reung No. 10, Tambon Plub Pla, Muang district, Chanthaburi Province” is intended to focus on these objectives (1) to study the implementation of poverty reduction: a case study Ban Nong Mart Tambon Chang Thun Borai District, Trat Province. (2) to study the implementation of the poverty reduction of the Ban Daw Reung, No. 10, Tambon Plub Pla, Muang district, Chanthaburi Province and (3) to compare the implementation of poverty reduction between Ban Nong Mart Tambon Chang Thun Borai District , Trat Province and Ban Daw Reung No. 10, Tambon Plub Pla, Muang district, Chanthaburi Province. Qualitative research methods was employed. The data was collected from interviewing 20 members of Poverty Reduction Committee from Ban Nong Mart, Tambon Chang Thun, Borai District, Trat Province and 11 members of Poverty Reduction Committee of Ban Daw Reung , No. 10, Tambon Plub Pla, Muang district, Chanthaburi Province.

The study result of the poverty reduction implementation in Ban Nong Mart, Tambon Chang Thun, Borai District, Trat Province was found that the 9 member committee were formed by election. The main implementation of the planning is giving loan by ask all members to bring the loan application form to fill in and consider with the loan objective. The community hall in group 4, Ban Nong Mart is used for committee meeting in order to share the work responsible for individual member. The committee also has the principle to select a household by considering with Basic Needed Information. The poor households included the ones who have the willingness to making a living and they are also considered with the project by viewing with reasons and possibility which often taken in the middle of August every year. The members who borrow money and pay back, the committee considers to approve new loan. The process of loan consideration takes one week to go, but the step process to finally loan approval will take half a month. In the money payment or saving, the head of Borai District has to give approval signature. Mostly, the members borrow that loan to run a small business such as growing vegetable in their home area, feeding local animal and so on. In the motivation, the committee has informed the loan takers that the new loan will proceed faster if the old one is paid back earlier before the deadline. If they pay back late, the new process of loan will be late as well. The committees also stay connected with the loan takers if they have any problems and discuss to find the solution. All support is provided to citizens to encourage them for success. The output revealed that the households that join the project have received their standard of living better than before.

The study result of the poverty reduction implementation Ban Daw Reung , No. 10, Tambon Plub Pla, Muang district, Chanthaburi Province was found that the committee selected

from the community election consists of 11 members. The important aspect of planning is focusing on loan conducting. Necessarily and suitably, the loan is taken to start small businesses by using the home of Teacher Lynchee Atanthy as an operational place. All work operators have performed their given tasks very well and every one can replace each other roles in the work process. The committee has its own principle to select household by considering with Basic Needed Information (Chor, Po, Thor.), poor household, the citizens who has the true willingness to run a small business, and the payment and saving process is registered with Krung Thai Bank account named “ K,Kh. Kh,Ch. Ban Daw Reung”. Most citizens take loan to start a business such as growing vegetable in the home area, feeding the local animals and so on. In the motivation management, the committee has the rule of motivation which followed with the law to make all loan takers have discipline about using loan and pay back on time and when they have problem, they can come to discuss with the committee to find the good solution. There is also a monitoring process to stay connected with citizen. The output revealed that the households that join the project have received their standard of living better than before.

The result to compare the implementation of poverty reduction between Ban Nong Mart, Tambon Chang Thun, Borai District , Trat Province and Ban Daw Reung , No. 10, Tambon Plub Pla, Muang district, Chanthaburi Province. The results revealed that:

Agreement, the formation of both committees is proceed by local community election. Planning is focus on conducting loan whether the citizens take the loan to run a business or for what. The organization chart of both committees is the same which has a director of committee, a deputy director of committee, a treasurer, secretary and committee. In the implementation process, there is the consideration to offer loans. Besides, the committees consider the members who borrow money and pay back, the committee considers approve new loan. The motivation implementation. There is a public relation to inform the citizens that if the money is paid back earlier or on time, the new loan process will be faster. Control, The committee also a monitoring process to stay connected with citizens to take care of them whether they have problems and emphasizes on rotating the household to take the loan The output has showed that the households that join the project have received their standard of living better than before.

Disagreement, The committee Ban Daw Reung, No.10, Tambon Plub Pla, Muang district, Chanthaburi Province consists of 11 members and every one can replace each other roles in the work process but the committee Ban Nong Mart, Tambon Chang Thun, Borai District, Trat Province consists of 9 members and everyone have performed their given tasks. Roles are not replaced each other in the work process.

Keywords : Project Implementation, Poverty Reduction Project.

บทนำ

ปัจจุบันการบริหารจัดการภาครัฐได้ปรับปรุงพัฒนาทุกภาคส่วนเพื่อการบริหารที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการปฏิรูประบบราชการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้าง มีการออกกฎหมายมารับรอง อาทิเช่น พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 โดยเป้าหมายสุดท้ายคือการบริการประชาชนให้ได้รับประโยชน์สูงสุดทำให้ประชาชนมีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งเป้าหมายสูงสุดคือความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการจะได้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีฐานะทางการเงินมั่นคงปราศจากหนี้และมีรายได้สูงกว่าเส้นความยากจนที่โดยมีเกณฑ์ว่ามีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท/ คน/ ปี ตามเกณฑ์ จปฐ. ปี 2535

ในช่วง ปี พ.ศ. 2533 ปัญหาความยากจนของประชาชนในชนบทไทยมีจำนวนมาก (กรมการพัฒนาชุมชน, 2538) ผลจากการสำรวจรายได้ของครัวเรือนทั่วประเทศของสำนักงานสถิติแห่งชาติและสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยพบว่า คนจนในเขตชนบทมีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนเพิ่มขึ้นค่อนข้างมาก และจากข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้านยังบ่งบอกว่ามีหมู่บ้านล้าหลังหรือหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 1 อยู่จำนวน 11,608 หมู่บ้าน กระทรวงมหาดไทยจึงได้กำหนดดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน (กข.คจ.) ขึ้นโดยคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อปี พ.ศ. 2536 เห็นชอบให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินงานโครงการ กข.คจ. ระยะที่ 1 ระหว่าง (ปี 2536 - 2540) จำนวน 11,608 หมู่บ้าน โดยมอบให้กรมการพัฒนาชุมชนเป็นหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการ เพื่อตอบสนองนโยบายการกระจายรายได้และความเจริญไปสู่ส่วนภูมิภาค

ผลการดำเนินการระยะที่ 1 ประสบผลสำเร็จระดับหนึ่งคนยากจนได้มีโอกาสสร้างอาชีพ สร้างรายได้ และสามารถบริหารจัดการกองทุนให้มีประสิทธิภาพได้ด้วยตนเองอาจกล่าวได้ว่าเป็นการดำเนินงานกองทุนชุมชนของชุมชนโดยชุมชนและเพื่อชุมชนอย่างแท้จริง

อย่างไรก็ดีพบว่า จำนวนคนยากจนยังกระจายตัวอยู่ในในหมู่บ้านชนบทอีกจำนวนมาก คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติเมื่อปี พ.ศ. 2540 เห็นชอบในหลักการโครงการ กข.คจ.ระยะที่ 2 (ปี 2540 - 2544) จำนวน 28,013 หมู่บ้าน โดยดำเนินการในหมู่บ้านที่มีครัวเรือนยากจนมีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์ 15,000 บาท/คน/ปีตามข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ปี พ.ศ. 2539 เพื่อขยายการดำเนินงานให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้านที่ยังไม่ได้ดำเนินการในระยะที่ 1 เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาดำเนินการ ในปี 2544 ดำเนินการได้ทั้งสิ้นจำนวน 29,234 หมู่บ้าน (กรมการพัฒนาชุมชน, 2553)

กรมการพัฒนาชุมชนเป็นภาคส่วนหนึ่งที่มีส่วนร่วมดำเนินการเพื่อขจัดปัญหาความยากจนโดยการใช้กระบวนการให้การศึกษาชุมชนและยึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนด้วย “การดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน” หรือโครงการ กข.คจ. ซึ่งโครงการนี้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 จนถึงปัจจุบัน โดยมุ่งเป้าหมายไปที่ครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ จปฐ.ตามข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ด้วยการสนับสนุนเงินทุนไปลงทุนประกอบอาชีพเพื่อให้มีการเพิ่มรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นและเพื่อสนับสนุนนโยบายการแก้ไขปัญหาคความยากจนซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยให้ความสำคัญมุ่งแก้ไขให้หมดไปและมีนโยบายในการแก้ไขปัญหาคความยากจนเพื่อคนจนมาโดยตลอด โครงการ กข.คจ.ถือเป็นภารกิจสำคัญที่จะต้องร่วมกันดำเนินการต่อไปจนกว่าจะบรรลุเป้าหมาย คือ ไม่มีคนยากจนในหมู่บ้านประชาชนคนไทยและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยเป็นการสนับสนุนเงินทุนให้ในระดับหมู่บ้าน และมอบอำนาจและหน้าที่ความรับผิดชอบให้องค์กรประชาชนในหมู่บ้านเป็นผู้บริหารจัดการเงินทุนให้หมุนเวียนอยู่ในหมู่บ้านตลอดเวลา การบริหารจัดการโครงการ กข.คจ. ไม่มีรูปแบบตายตัว ขึ้นอยู่กับศักยภาพของแต่ละหมู่บ้าน แต่อย่างไรก็ตามเป็นการบริหารจัดการภายใต้หลักการ

ดำเนินงานของ การมีส่วนร่วมขององค์การประชาชน และประชาชนในหมู่บ้านเป้าหมายในการ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบและร่วมรับผลประโยชน์ การใช้ข้อมูล ครัวร์เรือนเป้าหมายจากการจัดเก็บและตรวจสอบของ องค์การประชาชนในหมู่บ้าน การมอบอำนาจและหน้าที่ ความรับผิดชอบในองค์การประชาชนในหมู่บ้านเป้าหมาย คือ คณะกรรมการ กช.คจ. หมู่บ้าน เป็นผู้บริหารจัดการ เงินทุนให้หมุนเวียนคงอยู่ในหมู่บ้านตลอดไป โดยมีเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนเป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุน ตรวจสอบ และติดตามการดำเนินงานโครงการ กช.คจ. ให้มีประสิทธิภาพและสนับสนุนเงินทุนเพื่อประกอบอาชีพ แก่ครัวเรือนเป้าหมาย หมู่บ้านละ 280,000 บาท โดย ไม่มีดอกเบียซึ่งส่งผลทางสังคมโดยโครงการนี้สามารถ ตอบสนองแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้า อยู่หัวฯและนโยบายรัฐบาล และทางการเมืองการปกครอง โดยโครงการนี้สามารถกระจายอำนาจให้องค์กรชุมชน ระดับหมู่บ้านเกิดการมีส่วนร่วมตัดสินใจบริหารจัดการ เงินทุนให้กิจกรรมเคลื่อนไหว และเงินทุนหมุนเวียนเกิด ประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนในหมู่บ้านเกิดการยอมรับ ในหลักการและเหตุผลด้วยความโปร่งใส อันเป็นการส่งเสริมประชาธิปไตยขั้นพื้นฐานของชุมชน ที่นำไปสู่ความ เข้มแข็งด้านการเมือง การปกครองชุมชนเป็นการเสริม สร้างและพัฒนาผู้นำให้มีศักยภาพในการบริหารจัดการ ชุมชนในอนาคตเสริมสร้างทัศนคติที่ดีของประชาชนที่ มีต่อรัฐบาล โดยมุ่งกลุ่มเป้าหมายที่คนยากจนในชนบท ผู้ด้อยโอกาส และมักได้รับการเหลียวแลน้อย

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยมองเห็นถึงผล ประโยชน์ของโครงการดังกล่าวและทราบถึงหมู่บ้าน เครือข่ายที่ดำเนินการโครงการจนประสบความสำเร็จ ดังเช่น โครงการแก้ไขปัญหาคความยากจนบ้านหนองมาตร ตำบลช้างทูน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด และบ้านดาวเรือง หมู่ที่ 10 ตำบลพลับพลา อำเภอมือง จังหวัดจันทบุรี ซึ่ง ส่งผลให้ประชาชนในชุมชนทั้ง 2 ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ ดีขึ้นพ้นจากเกณฑ์ความยากจน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการดำเนินการโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน ของสองหมู่บ้านนี้ เพื่อจะได้ใช้เป็นข้อมูลให้หมู่บ้านอื่น ที่สนใจได้นำไปเป็นแนวทางประยุกต์ใช้อันจะส่งผลให้ ประชาชนทั่วประเทศพ้นจากเกณฑ์ความยากจน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

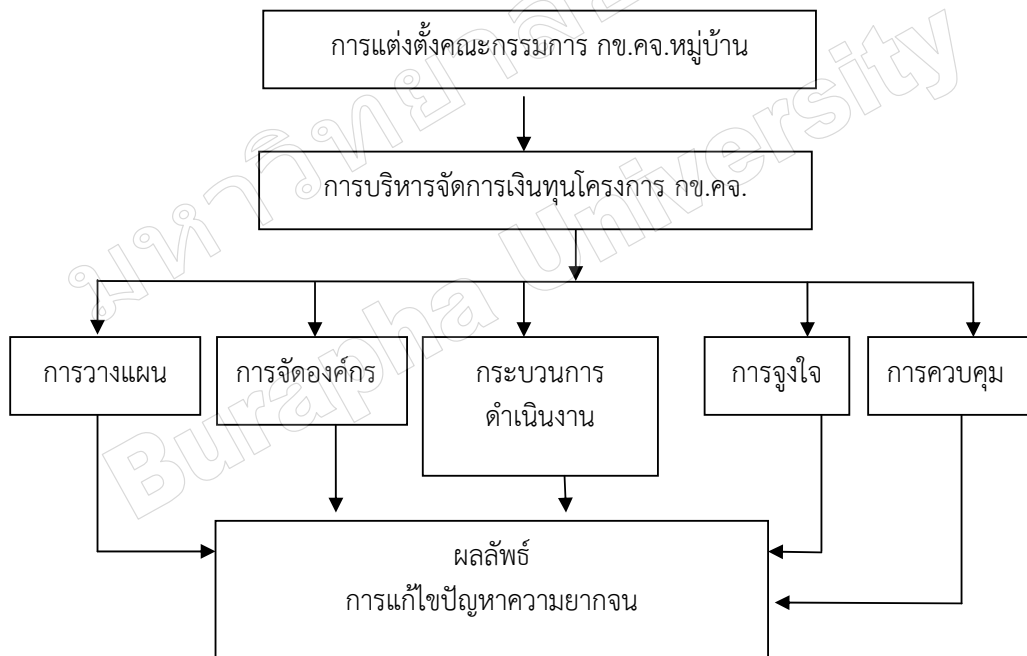
1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานโครงการแก้ไข ปัญหาคความยากจนของบ้านหนองมาตร ตำบลช้างทูน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด
2. เพื่อศึกษาการดำเนินงานโครงการแก้ไข ปัญหาคความยากจนของบ้านดาวเรือง หมู่ที่ 10 ตำบล พลับพลา อำเภอมือง จังหวัดจันทบุรี
3. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานโครงการแก้ไข ปัญหาคความยากจนของบ้านหนองมาตร ตำบลช้างทูน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราดกับบ้านดาวเรือง หมู่ที่ 10 ตำบลพลับพลา อำเภอมือง จังหวัดจันทบุรี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจนของบ้านหนองมาตร ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด
2. ทราบผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจนของบ้านดาวเรือง หมู่ที่ 10 ตำบลปลับปลา อำเภอมือ จังหวัดจันทบุรี
3. ทราบผลการเปรียบเทียบการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจนของบ้านหนองมาตร ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด กับ บ้านดาวเรือง หมู่ที่ 10 ตำบลปลับปลา อำเภอมือ จังหวัดจันทบุรี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ในการศึกษาค้างนี้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับ สนนทนากลุ่มย่อยคือคณะกรรมการโครงการ กข.คจ. บ้านหนองมาตร ตำบลช้างทูน อำเภอปอไร่ จังหวัด ตราดและสมาชิกในโครงการกับ คณะกรรมการโครงการ กข.คจ.บ้านดาวเรือง หมู่ที่ 10 ตำบลปลับปลา อำเภอ เมือง จังหวัดจันทบุรี และสมาชิกในโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพค้างนี้ คือ แบบสนทนากลุ่มย่อย

การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาและสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง แล้วจึงดำเนินการสร้างแบบสนทนากลุ่มย่อย ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยและทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านและนำแบบสนทนากลุ่มย่อยที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไข และจัดประชุม วิชาการและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบสนทนากลุ่มย่อยโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน หลังจากนั้นนำแบบสนทนากลุ่มย่อยที่ได้รับจากผู้ทรงคุณวุฒิมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไข

ระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยค้างนี้ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่เดือนมกราคม – สิงหาคม 2556

การตรวจสอบคุณภาพของข้อมูล

เพื่อให้ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกระบวนการประชุมกลุ่มย่อย ค้างนี้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุด ผู้วิจัยจึงได้จัดให้มีกระบวนการ คินข้อมูลในช่วงวันที่ 15-16 พฤษภาคม 2556 เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้เข้ามาร่วมรับฟังการนำเสนอ ผลการศึกษาของนักวิจัย รวมทั้งได้ช่วยตรวจสอบ ความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ค้างนี้ ตลอดจนได้ช่วยปรับปรุงแก้ไขข้อมูลผลการศึกษา และให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ค้างนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการเก็บ รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้แก่ การสนทนากลุ่มย่อยและข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ที่เก็บรวบรวมจากเอกสารที่เกี่ยวข้องโดยใช้วิธีการ วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยเทคนิค การวิจัยที่พยายามจะบรรยายเนื้อหาของข้อความและ เอกสารอย่างเป็นระบบ การบรรยายนี้เน้นที่เนื้อหาตาม ที่ปรากฏในข้อความ พิจารณาเนื้อหาโดย ผู้วิจัยไม่มีอคติหรือความรู้สึกของตัวเองเข้าไปพัวพัน ไม่เน้นการ ตีความหรือความหมายที่ซ่อนอยู่เบื้องหลัง หรือความ หมายระหว่างบรรทัด โดยการวิเคราะห์เนื้อหาในงาน วิจัยนี้จะมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ มีความเป็น ระบบ มีความเป็นสภาพวัตถุวิสัย และอิงกรอบแนวคิด ทฤษฎี โดยนำข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม มาวิเคราะห์ ตามเนื้อหา ด้วยการวิเคราะห์เปรียบเทียบ (Analytic Comparison) พร้อมทั้งบรรยายเปรียบเทียบสิ่งที่มีความ เหมือนกัน (Agreement) และเปรียบเทียบสิ่งที่มีความ แตกต่างกัน (Disagreement) สำหรับการศึกษาค้างนี้ ได้อธิบายและยกคำพูด (Quotation) ของผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อให้ผู้อ่านงานวิจัยนี้ได้เข้าใจถึงคำตอบและความรู้สึก ของผู้ให้สัมภาษณ์อย่างชัดเจน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาการดำเนินการโครงการแก้ไข ปัญหาความยากจนบ้านหนองมาตร ตำบลช้างตุง อำเภอป่าไร่ จังหวัดตราด

การแต่งตั้งคณะกรรมการ กข.คจ.หมู่บ้าน

การแต่งตั้งคณะกรรมการ กข.คจ.บ้านหนองมาตร พบว่า คณะกรรมการได้มาโดยวิธีการประชุมและเลือกตั้งจากที่ประชุม มีจำนวน 9 คน ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน ประชาสัมพันธ์ เற்றுณิก ผู้ช่วยற்றுณิก เลขานุการ ผู้ช่วยเลขานุการ กรรมการ ประชาสัมพันธ์ สอดคล้องกับระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการบริหารและการใช้จ่ายเงินโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน พ.ศ. ๒๕๕๓ (2553) ในเรื่องโครงสร้างการบริหารและบทบาทหน้าที่ และยังสอดคล้องกับกุกิลิก และเรดอน (Gulick & Lydall, 1973) ในเรื่องการจัดหาบุคคลและเจ้าหน้าที่มาปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับการจัดแบ่งหน่วยงานที่แบ่งไว้ เพื่อให้ได้บุคคลที่มีความสามารถ มาปฏิบัติงานให้เหมาะสม

การบริหารจัดการเงินทุนโครงการ กข.คจ.

ด้านการวางแผน พบว่า คณะกรรมการจะมีการวางแผนการดำเนินงานโดยมีการประชุมทุกวันที่ 9 ของเดือน โดยเน้นเรื่องการวางแผนพิจารณาการปล่อยเงินยืม ประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกนำแบบฟอร์มการยืมเงินไปกรอก และพิจารณาการยืมเงินจากวัตถุประสงค์การยืมเงิน สอดคล้องกับระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการบริหารและการใช้จ่ายเงินโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน พ.ศ. ๒๕๕๓ (2553) ในเรื่องอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการที่พิจารณาอนุมัติโครงการและเงินยืมแก่ครัวเรือนเป้าหมายตามโครงการ กข.คจ. และยังสอดคล้องกับกุกิลิก และเรดอน (Gulick & Lydall, 1973) ในเรื่องการวางแผนเพื่อให้แผนงานที่กำหนดขึ้นไว้มีความสอดคล้องกันในการดำเนินงาน แผนเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความรู้ในทางวิทยาการและวิจารณ์ญาณวินิจฉัยเหตุการณ์ในอนาคตแล้วกำหนด

วิธีการ โดยถูกต้องอย่างมีเหตุมีผล เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปโดยถูกต้องและสมบูรณ์ ในความคิดเห็นของผู้วิจัย เห็นว่าการประชุมของคณะกรรมการโครงการ กข.คจ. เป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้คณะกรรมการร่วมกันวางแผนในการพิจารณาการปล่อยเงินยืมให้กับสมาชิกเพื่อไม่ให้เงินทุนของโครงการ กข.คจ.สูญหายจะส่งผลให้การดำเนินงานโครงการประสบผลสำเร็จ

ด้านการจัดองค์กร พบว่า มีการใช้ศาลาประชาคม หมู่ที่ 4 บ้านหนองมาตร เป็นสถานที่ประชุมสมาชิก พิจารณาโครงการ และประชาสัมพันธ์โครงการ ซึ่งคณะกรรมการจะรับผิดชอบตามหน้าที่ที่แบ่งงานกัน ทุกคนปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เป็นอย่างดี ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการ จะต้องมีการแจ้งที่ประชุมเพื่อคัดเลือกกรรมการทดแทน การส่งมอบเอกสารที่เกี่ยวข้องผ่านทางประธาน ส่วนกรรมการท่านอื่น ๆ เป็นการส่งมอบเฉพาะเจ้าหน้าที่ไม่มีการส่งและรับมอบงาน มีการศึกษาดูงานในเรื่องกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการบริหารและการใช้จ่ายเงินโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน พ.ศ. ๒๕๕๓ (2553) ในหมวดที่ 2 โครงสร้างการบริหารและบทบาทหน้าที่ ในเรื่องให้มีคณะกรรมการ กข.คจ.หมู่บ้าน จำนวนเจ็ดคนแต่ไม่เกินเก้าคน โดยมีวาระคราวละสี่ปี มีการประชุมคณะกรรมการ กข.คจ. หมู่บ้าน ต้องมีการมารวมประชุมกันถึงหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดที่มีอยู่ และยังสอดคล้องกับ กุกิลิก และเรดอน (Gulick & Lydall, 1973) ในเรื่องการจัดส่วนราชการหรือองค์การ พิจารณารวมไปกับการปฏิบัติงานหรือวิธีการจัดการ (Management) ด้วยเรื่องการจัดแบ่งส่วนงานนี้จะต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน เช่น การจัดแบ่งงาน (Division of Work) นอกจากนี้อาจพิจารณาในแง่ของการควบคุม (Control) หน่วยแนะนำหรือที่ปรึกษา (Staff) และหน่วยงานช่วยเหลือ เป็นต้น

ด้านกระบวนการดำเนินงาน พบว่า คณะกรรมการมีหลักเกณฑ์คัดเลือกครัวเรือนเป้าหมายโดยพิจารณาครัวเรือนที่ตกเกณฑ์ จปฐ., ครัวเรือนยากจน, สมาชิกที่มีความตั้งใจจริงในการประกอบอาชีพเสริม และมีการพิจารณาจากโครงการที่ส่งมา และดูจากเหตุผลความเป็นไปได้ของโครงการ มีการให้สมาชิกยืมเงินซ้ำประมาณ 80 % โดยที่จะการจัดสรรเงินจะขึ้นอยู่กับวงเงินที่สมาชิกขอยืมว่าเหมาะสมกับโครงการที่ยืม ซึ่งประมาณกลางเดือนสิงหาคม สมาชิกที่ยืมเงินไปส่งใช้คืนเงิน กรรมการพิจารณาอนุมัติเงินยืมใหม่ กระบวนการพิจารณาเงินยืมประมาณ 1 อาทิตย์ แต่กระบวนการขั้นตอนจนถึง การเบิกจ่ายใช้เวลาประมาณครึ่งเดือน ในการจ่ายเงินโอนเงิน นายอำเภอบ่อไร่จะเป็นผู้ลงนามแต่เพียงผู้เดียว ส่วนใหญ่สมาชิกจะยืมเงินไปประกอบอาชีพเสริม ปลูกผักสวนครัว เลี้ยงหมู เป็ด ไก่ ปลา กบ ซ็่อ อุปกรณ์การเกษตร คณะกรรมการมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารกองทุนต่างๆ เช่น กองทุนเศรษฐกิจชุมชน, กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต, ธกส., กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี, กองทุนหมู่บ้าน โดยที่คณะกรรมการโครงการมีส่วนร่วมเป็นอย่างดี เนื่องจากกรรมการแต่ละคนเป็นคณะกรรมการหลายชุด เกินกว่า 3 ตำแหน่ง เช่น เป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ซึ่งสอดคล้องกับระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการบริหารและการใช้จ่ายเงินโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน พ.ศ. 2553 (2553) ในหมวดที่ 3 เงินโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน และหมวดที่ 4 การบริหารเงินโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน และยังสอดคล้องกับ กุลิก และเรดอน (Gulick & Lydall, 1973) ในเรื่อง การงบประมาณโดยศึกษาให้ทราบถึงระบบและกรรมวิธีในการบริหารเกี่ยวกับงบประมาณและการเงิน ตลอดจนการใช้วิธีการงบประมาณและแผนงานเป็นเครื่องมือในการควบคุมงาน วิธีการบริหารงบประมาณโดยทั่วไป มัก

มีวงจรที่คล้ายคลึงกัน อย่างที่เรียกว่า “วงจรงบประมาณ” (Budget Cycle)

ด้านการจูงใจ พบว่า เป็นโครงการที่ผู้ยืมไม่ต้องเสียดอกเบี้ย ทำให้มีผู้สนใจยืมเงินหลายราย ดังนั้น กรรมการจึงแจ้งให้ผู้ยืมทราบว่าถ้าคืนเงินเร็วก็ยืมเงินรอบใหม่ได้ไว คืนเงินช้าก็ยืมเงินรอบใหม่ได้ช้า เพื่อที่จะให้เงินหมุนเวียนไปยังสมาชิกได้ทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับระเบียบกระทรวง มหาดไทยว่าด้วยการบริหารและการใช้จ่ายเงินโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน พ.ศ. 2553 (2553) ตามวัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อกระจายโอกาสให้คนยากจนในครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ได้มีแหล่งเงินทุนในระดับหมู่บ้าน สำหรับยืมไปประกอบอาชีพ หรือขยายกิจการอาชีพของตน เพื่อเพิ่มรายได้ให้พ้นเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน และพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น สอดคล้องกับโรบบินส์ (Robbins, 1998) กล่าวว่า การจูงใจเป็นเรื่องของความเต็มใจที่จะกระทำบางสิ่งบางอย่างซึ่งเป็นผลมาจากการได้รับการตอบสนองความพอใจส่วนบุคคล

ด้านการควบคุม พบว่า มีการหมุนเวียนผลัดเปลี่ยนให้ครัวเรือนที่มีความต้องการให้ผลัดกันยืมเงิน และมีคณะกรรมการติดตามสมาชิกที่กู้ยืมเงินไป โดยวิธีการพูดคุยและเยี่ยมเยียน ซึ่งสอดคล้องกับระเบียบกระทรวง มหาดไทยว่าด้วยการบริหารและการใช้จ่ายเงินโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน พ.ศ. 2553 (2553) หมวด 4 การบริหารเงินโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน และหมวด 5 การส่งเสริม สนับสนุน การติดตามการรายงาน

ผลลัพธ์การแก้ไขปัญหาคความยากจน พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าเดิม จากการสำรวจข้อมูลความจำเป็นขั้นพื้นฐาน ครัวเรือนไม่ตกเกณฑ์ จปฐ. เรื่องรายได้ ส่วนใหญ่จะยืมไปประกอบอาชีพเสริม เช่น สมาชิกรายหนึ่งยืมไปประกอบอาชีพทำสวนผสมผสาน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับระเบียบกระทรวง มหาดไทยว่าด้วยการบริหารและการใช้จ่ายเงินโครงการ

แก้ไขปัญหาความยากจน พ.ศ. 2553 (2553) ตามวัตถุประสงค์คือมีแหล่งเงินทุนในระดับหมู่บ้าน สำหรับยืมไปประกอบอาชีพเสริมหรือขยายกิจการอาชีพของตน เพื่อเพิ่มรายได้ให้พ้นเกณฑ์ความจำเป็น พื้นฐานและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

2. การดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนของบ้านดาวเรือง หมู่ที่ 10 ตำบลพลับพลา อำเภอมือง จังหวัดจันทบุรี

การแต่งตั้งคณะกรรมการ กข.คจ. หมู่บ้านบ้านดาวเรือง พบว่า คณะกรรมการ มีจำนวน 11 คน ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เสรฐัญญิ เลขานุการ กรรมการ คณะกรรมการได้มาโดยการคัดเลือกจากชาวบ้านผ่านเวทีประชาคม ซึ่งผลดังกล่าวหากพิจารณาจากจำนวนคณะกรรมการพบว่าไม่สอดคล้องกับระเบียบกระทรวงมหาดไทย (ระเบียบกระทรวงมหาดไทย, 2553) ที่กำหนดให้มีคณะกรรมการ กข.คจ. หมู่บ้าน จำนวน 7 คนแต่ไม่เกิน 9 คน แต่ทางหมู่บ้านบ้านดาวเรืองมีคณะกรรมการ มีจำนวน 11 คน ซึ่งได้แบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบกันอย่างชัดเจนพร้อมทั้งมีความสามัคคีและเสียสละในการทำงานและเมื่อมีคณะกรรมการมากและมีความสามัคคีพร้อมกันอย่างสูงจึงก่อให้เกิดเป็นพลังขับเคลื่อนที่มีประสิทธิภาพส่งผลให้การดำเนินงานของโครงการประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี

การบริหารจัดการเงินทุนโครงการ กข.คจ. ในประเด็นด้านการวางแผน พบว่า คณะกรรมการมีการวางแผนการดำเนินงานโดยมีการประชุมชี้แจง โดยเน้นเรื่องการวางแผนพิจารณาการปล่อยเงินยืมเพื่อพิจารณาว่าจะให้ยืมเงินเท่าไร ตามความจำเป็นและเหมาะสมว่าจะนำเงินไปประกอบอาชีพอะไรบ้าง มีการเพิ่มวงเงินหรือปรับลดตามความเหมาะสม พร้อมทั้งมีการประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกนำแบบฟอร์มการยืมเงินไปกรอก และพิจารณาการยืมเงินจากวัตถุประสงค์การยืมเงิน ซึ่งสอดคล้องกับกุลิก และเรดอน (Gulick & Lydall, 1973) ที่ได้กล่าวเกี่ยวกับการวางแผนไว้ว่า แผนงานที่กำหนดขึ้นไว้จะต้อง

มีความชัดเจนในการดำเนินงานและการพิจารณาแผนนั้นจะต้องใช้พิจารณาณวินัจฉัยเหตุการณ์ในอนาคตแล้วตัดสินใจให้ถูกต้องอย่างมีเหตุมีผลเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปโดยถูกต้องและสมบูรณ์ในความคิดของผู้วิจัยเห็นว่าการประชุมชี้แจง โดยเน้นเรื่องการพิจารณาการปล่อยเงินยืมว่าจะให้ยืมเงินเท่าไรนั้นทำให้เกิดความชัดเจนในการดำเนินงานจึงก่อให้เกิดเป็นพลังขับเคลื่อนที่มีประสิทธิภาพส่งผลให้การดำเนินงานของโครงการประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี

การบริหารจัดการเงินทุนโครงการ กข.คจ. ในประเด็นด้านการจัดองค์การ พบว่า มีการใช้สถานที่บ้านอาจารย์ลินจี อตัณูที โดยทางอาจารย์ลินจีได้อนุญาตให้ใช้บ้านเป็นศูนย์ปฏิบัติการ คณะกรรมการทุกคนปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดีและทุกคนสามารถปฏิบัติหน้าที่แทนกันได้นอกจากนี้คณะกรรมการยังทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้สมาชิกที่กู้ยืมสามารถประกอบอาชีพได้สำเร็จตามเป้าหมาย มีการประชุมรวมทุกเรื่องและมีการนำเรื่อง กข.คจ. เข้าในการประชุมหมู่บ้าน ทุกวันที่ 7 และวันที่ 15 ของทุกเดือน ประธานจะนำข้อมูลข่าวสารต่างๆมาแจ้งให้ทราบส่วนการประชุมเฉพาะของโครงการ กข.คจ. มีการประชุมอย่างเป็นทางการ 3 เดือน/ครั้งโดยสาระการประชุมเป็นเรื่องความสำเร็จหรือปัญหาของผู้ยืมเป็นส่วนใหญ่ ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการโดยมีการการส่งและรับมอบงานของคณะกรรมการจะมีการส่งมอบเอกสารงานที่เกี่ยวข้องผ่านการประชุมคณะกรรมการ มีการฝึกอบรมสัมมนาภาวะผู้นำจึงสรุปได้ว่าการดำเนินการมีสถานที่ปฏิบัติงานชัดเจนและมีกรแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เสรฐัญญิ เลขานุการ กรรมการ คณะกรรมการได้มาโดยการคัดเลือกจากชาวบ้านผ่านเวทีประชาคม สอดคล้องกับระเบียบกระทรวงมหาดไทย (ระเบียบกระทรวงมหาดไทย, 2553) ที่กำหนดให้ผู้ที่ได้รับคัดเลือกเป็นคณะกรรมการ กข.คจ. หมู่บ้านประชุมแบ่งหน้าที่ประธานคณะกรรมการ

รองประธานคณะกรรมการ เลขานุการ ผู้ช่วยเลขานุการ และกรรมการอื่น ๆ ตามความเหมาะสมส่งผลให้เกิดความชัดเจนในการดำเนินงานจึงก่อให้เกิดเป็นพลังขับเคลื่อนที่มีประสิทธิภาพส่งผลให้การดำเนินงานของโครงการประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี

ด้านกระบวนการดำเนินงาน พบว่า คณะกรรมการมีหลักเกณฑ์คัดเลือกครัวเรือนเป้าหมายโดยพิจารณาครัวเรือนตกเกณฑ์ จปฐ., ครัวเรือนยากจน, สมาชิกที่มีความตั้งใจจริงในการประกอบอาชีพ มีหลักเกณฑ์การพิจารณาจากโครงการที่ส่งมาและดูจากเหตุผลความเป็นไปได้ของโครงการและใช้เสียงส่วนใหญ่ในการพิจารณานุมัติ ซึ่งคณะกรรมการมีหลักเกณฑ์และการจัดสรรเงินยืมแต่ละครัวเรือน ดังนี้

1. พิจารณาคคนที่ตกเกณฑ์ต่ำสุดก่อนโดยดูจากประวัติส่วนตัว
2. ความเป็นไปได้ของโครงการ
3. วงเงินที่สมาชิกขอยืมว่าเหมาะสมกับโครงการหรือไม่

การเบิกจ่ายเงินผ่านธนาคารกรุงไทย ชื่อบัญชี “โครงการ กข.คจ. บ้านดาวเรือง ”

1. ผู้ยืมเงินไปประกอบอาชีพจะต้องเปิดบัญชีธนาคารกรุงไทย
2. กระบวนการโอนเงิน ผู้ขอยืมเขียน

ขออนุมัติโครงการ คณะกรรมการพิจารณาอนุมัติต้องลงชื่อ 2 ใน 3 คน พัฒนาการให้ความเห็นชอบทำหนังสือแจ้งอำเภอ อำเภอทำหนังสือแจ้งธนาคารกรุงไทยว่าเบิกเงินได้ แจ้งผู้ยืมเงินมาทำสัญญา ผู้ยืมเงินแจ้งหมายเลขบัญชีธนาคารกรุงไทย คณะกรรมการโอนเงินให้ผู้ยืม ผ่านธนาคารกรุงไทย จากกระบวนการเบิกจ่ายจึงสรุปได้ว่าการดำเนินการนั้นสอดคล้องกับระเบียบกระทรวงมหาดไทย (ระเบียบกระทรวงมหาดไทย, 2553) ที่กำหนดให้คณะกรรมการ กข.คจ. หมู่บ้านพิจารณาอนุมัติโครงการตามลำดับบัญชีทะเบียนครัวเรือนเป้าหมายและต้องได้รับความเห็นชอบจาก

พัฒนาการผู้รับผิดชอบประจำตำบลจึงส่งผลให้การดำเนินงานของโครงการประสบความสำเร็จ

ด้านการจูงใจ พบว่า คณะกรรมการมีการจูงใจให้ครัวเรือนเป้าหมายปฏิบัติตามกฎโดยกรรมการแนะนำสมาชิกให้มีวินัยในการใช้เงินและคืนเงินให้ตรงเวลา มีการส่งเสริมให้ครัวเรือนเป้าหมายเข้าถึงแหล่งทุนอื่น ๆ ภายในชุมชนโดยแจ้งข่าวสาร ประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกทราบว่ายังมีกองทุนอื่น ๆ เช่น กองทุนหมู่บ้าน, สัจจะกลุ่มออมทรัพย์ฯ และกองทุนพัฒนาหมู่บ้านสอดคล้องกับระเบียบกระทรวงมหาดไทย (ระเบียบกระทรวงมหาดไทย, 2553) ที่ต้องการกระจายโอกาสให้คนยากจนระดับครัวเรือนในหมู่บ้านเป้าหมายมีเงินทุนในการประกอบอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนยากจนให้ดีขึ้น โดยร็อบบินส์ (Robbins, 1998) กล่าวว่า การจูงใจเป็นเรื่องของความเต็มใจที่จะกระทำบางสิ่งบางอย่างซึ่งเป็นผลมาจากการได้รับการแนะนำที่มีเหตุผลน่าเชื่อถือจนสามารถนำไปสู่การทำปฏิบัติตาม ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าการที่คณะกรรมการแนะนำให้ครัวเรือนเป้าหมายปฏิบัติตามกฎโดยให้มีวินัยในการใช้และคืนเงินให้ตรงเวลาที่กำหนดเพราะจะทำให้เงินโครงการหมุนเวียนไปยังสมาชิกได้อย่างทั่วถึงส่งผลให้สมาชิกมีความเชื่อถือและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

ด้านการควบคุม พบว่า มีการหมุนเวียนเงินยืมให้กับครอบครัวเป้าหมายเป็นไปอย่างทั่วถึงโดยมีการหมุนเวียนผลัดเปลี่ยนให้ครัวเรือนที่มีความต้องการให้ผลัดกันยืมเงิน โดยที่จะมีคณะกรรมการมีวิธีการติดตามกำกับ ดูแล ครัวเรือนเป้าหมายที่ยืมเงินไปประกอบอาชีพ โดยที่ทางกรรมการออกเยี่ยมเยียน พูดคุย ติดตามสมาชิกที่กู้ยืมเงินไปว่าดำเนินการจริง สอดคล้องกับระเบียบกระทรวงมหาดไทย (ระเบียบกระทรวงมหาดไทย, 2553) ที่ให้คณะกรรมการรายงานภาวะหนี้สินและฐานะการเงินของครัวเรือนเป้าหมายให้ทางอำเภอทราบเพื่อรายงานจังหวัดต่อไปนอกจากนี้ในความคิดเห็นของผู้วิจัยเห็นว่าการที่โครงการมีความสำเร็จนั้นเกิดจากการที่คณะ

กรรมการออกเยี่ยมเยียน พุดคุย ติดตามสมาชิกที่ยืมเงิน ไปว่าดำเนินการจริงตามที่ยื่นเรื่องขอดำเนินการหรือไม่จึง ส่งผลให้การดำเนินงานของโครงการประสบความสำเร็จ

ด้านผลลัพธ์ พบว่า คุณภาพชีวิตของครัวเรือน เป้าหมายที่ยืมเงินดีขึ้นโดยสังเกตจากสภาพความเป็น อยู่ของสมาชิกที่ยืมเงินโครงการมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการดำเนินโครงการ กข.คจ. (ระเบียบกระทรวงมหาดไทย, 2553) ที่ต้องการ ให้ครัวเรือนยากจนได้รับความช่วยเหลือเงินทุนเพื่อการ ประกอบอาชีพที่เหมาะสมมีรายได้สูงขึ้นพ้นเส้นความ ยากจน

3. ผลการเปรียบเทียบรูปแบบการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนของบ้านหนอง มาตรฐาน ตำบลช้างทูน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราดกับ บ้านดาวเรือง หมู่ที่ 10 ตำบลพลับพลา อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

ประเด็นที่เหมือนกัน การได้มาของคณะกรรมการของทั้ง 2 หมู่บ้านมีการคัดเลือกผ่านเวที ประชาคม ด้านการวางแผน การดำเนินงานของทั้ง 2 หมู่บ้านมีการดำเนินที่มีรูปแบบคล้ายๆ คือ มีการ วางแผนให้ความสำคัญต่อการพิจารณาการปล่อย เงินยืม ตามความจำเป็นและเหมาะสมว่าจะนำเงินไป ประกอบอาชีพ ด้านการจัดองค์กร ทั้ง 2 หมู่บ้านมีรูปแบบการจัดองค์กรที่เหมือนกันประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เภรัญญิก เลขานุการและกรรมการ ด้าน กระบวนการดำเนินงาน มีกระบวนการพิจารณาการ ให้ยืมเงินให้สมาชิกที่ยืมเงินไปต้องส่งเงินคืนหลังจาก นั้นคณะกรรมการกองทุนพิจารณาอนุมัติเงินยืมใหม่ ด้านการจูงใจ มีการประชาสัมพันธ์ให้กับสมาชิกว่า ถ้ามีการนำเงินมาคืนเร็วก็จะพิจารณาปล่อยกู้ในรอบ ใหม่ได้เร็วด้านการควบคุม มีคณะกรรมการโครงการ คอยกำกับ ดูแล ติดตามสมาชิกในโครงการและการ หมุนเวียนผลัดเปลี่ยนให้ครัวเรือนที่มีความต้องการให้ ผลัดกันยืมส่งผลให้ทั้ง 2 หมู่บ้านจะมีผลลัพธ์เหมือนกัน

คือ ครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิต ที่ดีกว่าเดิม

ประเด็นที่แตกต่างกัน พบประเด็นที่ แตกต่างกันด้านการวางแผนกล่าวคือบ้านดาวเรืองมีคณะกรรมการ 11 คนและทุกคนสามารถปฏิบัติหน้าที่แทน กันแต่บ้านหนองมาตรฐานมีคณะกรรมการ 9 คนและทุกคน ปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายไม่มีการสลับหน้าที่

ข้อเสนอแนะ

จากรายงานผลการวิจัยเรื่อง การดำเนินงาน โครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กรณีศึกษา บ้านหนองมาตรฐาน ตำบลช้างทูน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด และ บ้านดาวเรือง หมู่ที่ 10 ตำบลพลับพลา อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้บริหารโครงการควรกำหนดนโยบายให้มี ระบบและกลไกแก่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบรวมถึงผู้ เกี่ยวข้องดำเนินการติดตามประเมินผลโครงการ กข.คจ. อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ผู้บริหารโครงการควรมีการอบรมให้ความรู้เพื่อ เพิ่มศักยภาพคณะกรรมการโครงการ กข.คจ.

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง ความคิด เห็นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานโครงการแก้ไข ปัญหาคความยากจนในเชิงปริมาณ ซึ่งจะสามารถทราบถึง ระดับความคิดเห็นของประชาชนว่าอยู่ในระดับใด

2. ควรมีการเก็บรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับ รูปแบบการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2538). *หลักสูตรนักพัฒนาชุมชนก่อนประจำการ (สำหรับผู้เข้าอบรม ที่เป็น อสพ.) ฉบับปรับปรุง*. ม.ป.ท.
- กรมการพัฒนาชุมชน. (2553). *การบริหารจัดการครอบครัวยากจนแบบบูรณาการ: ชี้นำชีวิต จัดทำเข้มทิศชีวิต บริหารจัดการชีวิตและดูแลชีวิต*. เข้าถึงได้จาก <http://cdd.go.th/download/pi530908.pdf>
- กระทรวงมหาดไทย. (2553). ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการบริหารและการใช้จ่ายเงินโครงการแก้ไข ปัญหาความยากจน พ.ศ. 2553. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 127 ตอนพิเศษ 125 ง
- ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการบริหารและการใช้จ่ายเงินโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน พ.ศ. 2553. (2553). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 127 (ตอนพิเศษ 125 ง), หน้า 75-76.
- Gulick, L., & Lydall, U. (1973). *Paper on the Sciences of Administration*. New York: Institute of Public Administration.
- Robbins, S. P. (1998). *Organizational Behavior: Concepts, Controversies, and Applications*. New Jersey: Allyn and Bacon.